

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

Št. II.

V Trstu 22. maja 1897.

Letnik I.

Meseca junija se praznuje god teh le slovanskih svetnikov :
1. Radovan, 2. Velimir, 6. Milutin, 14. Radoslav, 15. Vid, 19. Bogdan,
22. Miloš, 23. Radomir, 27. Vladislav, 30. Gojslava.

Slovenke! Dajajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Častitim sotrudnicam in naročnicam kakor naročnikom in
sotrudnikom na znanje.

V današnji št. se je začela krasna daljša povest „Ideal“ od ruske pisateljice Luhmanove. Za to pride se divnejša povest: „Prva sreča“ isto tako od ruske pisateljice Krestovske.

Slovenke znajo kolikor toliko, kako pišejo češke in hrvatske pisateljice, ali kako pišo Rusinje še ne; za to prinese „Slovenka“ v prevodu te dve krasni povesti iz ženskega peresa, ki bodeta izhajali gotovo do konca leta in seznanita naše Slovenke sè severnimi sestrami.

Opomnimo in opozarjamo tu-le, da **drugih, običnih prevodov, osobito iz neslovanskih jezikov „Slovenka“ ne vzprejema.**

Naravnost iz ruskega je kaj lepo prevel prvo in prevede tudi drugo g. A. d. Pahar na izrecno našo prošnjo.

POMLADNJI KLIC.

Dvigni se, moj duh, iz groba
Črnih mislij in skrbij!
Zopet sije solčna doba
Na gorovje in ravni.

Zopet si poročno krilo
Zemlja snuje iz cvetic,
Zopet v domovino milo
Zbor se vrača pevek-tic.

V logih, grmih in na polji
Sto napevov se glasi,
Na pogorji in podolji
Vse brsti in govori.

Mar uméti nisi zmožen,
Kar napaja vid in sluh?
O kakó le moreš tožen
Sam molčati zdaj-moj duh?

Ant. Medved.

IDEAL

(Žensko pismo)

Ruski spisala N. Luhmanova; po izvorniku poslovenil A. Pahar.

Pisala sem ti iz vsakega kraja in pisma moja so bila verne slike navad in običajev onih krajev in mest, po katerih sem potovala. Kolikor jasneje je svetilo solnce, čim sinjéje se je lesketala morska daljina, čim glasneje so pele tice in čim širje trepetalo zelénje nad glavo, tem gostéje in pisaneje so bile tudi bóje mojih opisov. Za svoje kratko potovanje sem nekako oživela, možgani so si oddahnili od hlada življenja, od dolgočasnih razmerij, srcé se je vzbudilo, prsi jele dihati širje in prejšnje misli in čuvstva so se vzbudila v meni. Iznova je moje srce polno pesnij, pravljic, legend in iznova sanjam nekedanje, otroške sanje, da sem „Minnesänger“ in hodim z mandolino na hrbtu iz grada v grad in pod vsakim oknom pévam ono pesem, ki budi ljudém v srcu nepokojno, sladko otožnost, katera jih sili gledati v daljavo, tja, kjer se vije zlati žar, kjer na temnem, gorečem obzorji vstaja fantastna podoba, morebiti podoba tega, kar se imenuje: sreča in ljubav!

O, čudoviti dar mamljivih pesnij, čarobnih besedij, ki vzbujajo ljudém otožnost, želje in nado! Kako sem vedno želela, da bi bil moja last!

No sedaj, ti hočem pisati — ne o mestih, ne o pesnih, a o sebi, ker je moje srce „samega sebe“ polno.

— Ali veš ti, kaj je bolelost, duševna bolelost, prehajajoča v telesno bol. od katere se krčijo prsi, zviija srce, ne to pesniško srce, katero ljubi in zavida, a oni polni muskul, oni mali prevodnik krvi, ki hipoma zabi svojo prozaično dolžnost odpirati in zapirati zapornice in jame trepetati, kakor vjeta tica, in bije in se zagánja in polni vse prsi, grozé da počí, se zdrobi od navála utisov, prihajajočih mu od razburjenih možganov?

Glej, tako ból, trgajočo, nejasno, onemoglo okusila sem danes, pred eno uro, ko sem prišla v svoje stanovanje in zaprla duri za seboj.

Sama, povsem osamljena v tujem mestu, sredi tujih ljudi, govorečih meni tuj jezik, ni mi treba skrivati bolesti, — saj nikdo ne pride k meni, nikdo ne vpraša, zakaj sem prišla domov, zaprla duri, zakaj sem vsa blede, komaj gibáje svoje mrzle roke, vrgla od sebe klobuk, mantiljo in brez glasú pala na lice v blazino in takó brez solz, brez stoka trpela prvo ostro bol in muko, ležala dolgo, dolgo.

Zdaj mi je lažje: bolelost se je — po žensko — izlila v solze, solze so prišle v nekako onemoglo blaznenje, potem v sanje, in glej, zdaj sem že mirna, osvežila sem si lice s hladno vodo, ter sedim za mizo in pišem tebi.

Ti vprašaš, kaj se je zgodilo z mano, in jaz brez pretiravanja odgovarjam: čudo! Jaz sem pozvala svojo minolost, ne samo umstveno, v mislih nazaj se oziráje, a naravnost sem jo pozvala, pogledala jej v lice in zastokala, videč, kaka strašna propast me loči od nje.

Zopet sem videla sebe kot šestnajstletno dekle, iznova sem slišala sebe, preživela v eni uri vso iluzijo, ves krasni sen svoje prve ljubavi. Moje srce je bilo mladostno in silno kakor „tedaj“; moj sluh je dobil iznova svojo čudovito ostróst kakor pred petindvajsetimi leti; jaz sem čakala „njega“ in zaslišavši „gjegove“ korake, sem jih spoznala in po petindvajsetletni ločitvi sva si stala nasproti in kakor očarana gledala drug drugemu v oči, spoznavši drug drugega, žalovala za nevratno prošlostjo, čutila dolga leta, polna življenjske borbe, ki so nama šla nad glavama.

Ne govoré niti besede, iskala sva slatno onih očij, ki so se nekedaj iskriale v mladosti in sreči; onih nežnih lic, ki so žarela v rudečici in bledela; onih ústen, ki so šepetala nekedaj take blažene, take neumne in mile besede, — kár so se obéma vlile solze in pala šva v objetje, pozabivša, da je okolo naju banálna razkošnost hôtelske dvorane, da za njegovim hrbtom stoji natančno pravilni natákar, ki je bil prišel naznánjat njega prihod.

Ti, ki me poznaš, da sem mirna, vesela, da sem nehala po žensko živeti in da živim že davno samo obče človeško, ti se gotovo diviš mojemu pismu, moji razburjenosti, a vedi, pred mano se je dogodilo čudo, — po petindvajsetih letih, sama svobodna, stojim v tem mestu, na tej ulici, v skoro takem položaju in gledam v oči tistemu človeku, katerega sem nežno, udano in otroško idealno ljubila v svojem šestnajstem letu.

Ako bi ti vedela, kako je „on“ ljubil mene, kako

laskal, kako je nosil moje srce v svojih rokah, visoko, visoko, razširjaje pred njim neizmerno obzorje ljubezni, kakó je on čital, govoril, pel balade in kako čistá, nesamoljubna, brez očitanja je bila najina ljubav!

Da, misli si, ta človek, kateri mi je govoril: pojdi z mano, in za katerim sem brez ugovora šla, kakor hipnotizovana, kateri ni nikdar z nobenim surovim dotikljajem, z nobenim vspihom mesene strasti zmotil mojega otroškega srcá ne motil nobene iluzije in mi dal piti polno čašo ljubezni in poezije, brez najmanje primési srama in kesa.

On je imel tedaj že 40 let, a jaz sem bila šestnajstletna deva, ravno vzeta iz zavoda in imajoča toliko pojma o življenji, kakor kanarka, rodívša se in vzrasla v kletki. Srečala sem ga prvokrat v mračno — čarobni Veneciji. Ravnokar vzeta iz zavoda, svetlo rumenolaša, tanka kakor vejica, z očarano — odvljeno odprtimi očmi na ves božji svet, bližala sem se ljudém spokojno, zaupljivo, kakor srna, ki še nikoli ni čula v svojem lesu stréla in okusila lovčeve zlobe. Bogata teta, potujé v tujino, me je vzela seboj, in svet je vrtél pred mano svojo čarobno panoramo.

Živo se spominjam, kako je bil trg sv. Marka ves zalit sè solncem. Stopili sva v baziliko sv. Marka in vodnik je nama dajal pojasnila, ki so vzbujala življenje v vsem, kar sva videli. Glej tam okolo glavnega altarja, držijo štiri starinske kolone zelen baldahin, a nad njim, kakor velikanski ščit iz zlatih in srebernih ploščic, pokritih z emajlom in dragocenim kamenjem, kakor v zraku visé — „Palla d'oro“. V zakladnici sv. Marka stoji kristalna vaza, v kateri se hranijo kaplje „del Sanguie prezioso“ (krvi odrešenika), dalje je sreberna kolona in v njej kos one velike skale, pri kateri je bil nekedaj z jermeni privezan Jezus Kristus, ko so ga bičali, ohátova čaša s kosom lobánje sv. Janeza in propovednica, s katere je nekedaj evangelist oznánjal božjo besedo.

Vse, kar sem videla, slišala, je vzbujalo v moji duši, verujočej v vsa čudesa, velike podobe in misli, vse je légaló kakor čisto zlato na dno moje duše in me še dolgo potem branilo življenjske proze in zemeljske nesnage.

Razburjena, ganjena sem stopila za teto iz hrama na trg sv. Marka, ki je ves objet čudnimi stavbami.

— Glejte, tu, na tem mestu, kjer zdaj stojite, — je nadaljeval vodnik, — klečal je nekedaj Friderik Barbarossa in prosil odpušćanja za grehe papeža Alexandra III., a dož, Sebastijan Ziani, ki mu je bil svetoval na ta način iskati premirja s papežem, je zloradno gledal ponižanega vojaka iz tega-le okna. — Dvignila sem glavo po kazanju vodnikove roke in srečala dvoje velikih, kristalno prozórnih očij, ostro uprtih va-me.

Na trgu, deset korakov od mene, je stal visok, temnolás mož, njegov svetli pogled je sijal na zagorélem licu in me vlekel k sebi. Nehoté sem ga gledala eno trenotje, on je snel svoj mehki široki klobuk, poklonil se in odšel; teta ga ni videla, a jaz jej, ne vem zakaj, nisem povedala ni besede.

Drugi dan sva bili zopet na trgu sv. Marka; teta je pod arkadami kupovala neke rakovine (školjke), a jaz

sem v sredini trga, vsa pokrita od priletavše jate golobov, potomcev teh, kateri so, kakor pripoveduje legenda, v prvo prileteli v Benetke, spremljaje Dondolo, pokoritelja Kandije, in kot vestniki zmage prejeli blagoslov sv. Marka. Vrečico za vrečico sem razsipala drobnega graha, kupljenega pri trgovcu, in krotke tice so mi kljuvale iz rok, jemále iz usten, sedévaje mi na rame, na glavo, gluše me s trepetom svojih kril in nežnim goltanskim grlénjem. In iznova, nehoté se ogledavši, ugledala sem pred seboj zagorelega človeka in njega jasni, svetli pogled; lice njegovo je bilo resno, a oči so se smehljale, tudi jaz sem se jim nasmehnila, ogreta, razburjena od njih gledanja.

Ta večer sem slišala prvokrat serenado. Pod našim balkonom so se oglasili akordi gitare in zveneč glas je odpel prvo kitico; temu se je pridružil zbor — in melodija se je razlila po temni laguni tjá, kjer je v briljantovih iskráh igral mesec v višini, kjer je poslušal v svojem letu ostanovivši se oblak, segla v svoje srce, topéče se v silnem naválu sreče. Z razpuščenimi kitami, lahko ogrnivši nekako ruto okolo golih pleč, sem skočila na balkon, komaj slišavši tetino opazko, da to serenado daje gospodar gostilne imenitnim tujcem.

To ni bilo za imenitne tujce, — ta serenada, te besede: „O viens, viens avec moi et soie ma compagne chérie! . . .*)“ so bile záme — serenado je dajal on. On! Spoznala sem ga; stal je v strani in gledal name. Glej, zdaj je odgrnil temni plašč, v rokah ima gitaro in jaz slišim samo njegov glas, ki ponovlja: „O viens, viens avec moi et soie ma compagne chérie! . . .“

In jaz plakam od radosti, od godbe, od petja, čarnega morja, svetlega meseca, od njegovega glasú, od njegovih očij, katere vidim, čutim na sebi.

Teta se prikaže na balkonu, meče pevcem denar, zavrt v papir, in vede mene v sobo, prerokovaje prehlad in nahod.

Bili sva v Parizu in hodili po Luvrski galeriji, ogledovaje slike. Jaz strastno ljubim slike; kakor ljubim vse lepo; človeški genij mi govori v barvah, glasovih, z dletom in vzbuja v meni v odgovor duševno razburjenost, polno cvetja, petja in vonjave . . .

Kár zagledam njega; stal je ob koloni in gledal mene. Pokoré se, nehoté njegovemu pogledu, sem zao-stala za teto in šla v njegovo stran. Ko sem bila poleg njega, začujem jasno: „Ljubim te!“

V katerem jeziku so bile govorjene te besede, ti ne povem, ker pripovedujé zgodovino svoje prve ljubezni, nočem nikómur, nikoli imenovati njega; saj je tebi vse eno, da ti le odkrijem svojo notranjost in izpolnim svoj obét, pisati tebi iz vsakega kraja, kaj delam, kako živim.

„Ljubim te!“ Besede so povedala ustna, a svetle oči so je poslale v globino mojega srca; sprelétel me je mraz in neka čudna ból, zakrila sem oči, naslonila se na kolono. Ko sem se zavedla, je on že odhajal in samo iz daljave poslal svoj némi poklon, položil roko ne na srce, ne k ustnom, a k svojim čudnim očém.

*) O pojdi z mano in bodi mi draga tovarišica!

Drugi dan sva se odpeljali v Bruselj, v Draždane, in nazadnje, končavši svoje potovanje v tujini, v Berlin.

Bilo je kraj junija in v „Thiergartenu“ so naznačili prvi cvetlični korso.

Ko je najin kočijaž sè svojo številko na klobuku privozil v vrsto in se je naša najeta ekipaža vsa okrašena s cvetjem, jela počasi pomikati po glavnem drevo-redu, lotil se me je oni strah, katerega sem okusila na takozvanem prostem plesu, s pravimi kavalirji; tedaj sem mislila, kaj ée me nikdo, nikdo ne vzame plesat? Sedaj sem mislila, kaj ée ni nikdo, nikdo ne vrže šopka?

Ah! velikanski buket belih rož, obrobjen s potočnicami, pal mi je naravnost na kolena.

— Meni? — Toliko da nisem kriknila in dvignila sem razveseljeno lice.

Mimo mene se je peljaj voz, poln mladih moških, v opravi sinjih hirasírov in dragoncev, a mej njimi sem hipno uznala temne lasé in svetle modre oči, iznova gledajoče na mene, iznova me vabeče seboj.

Vselej, kadar je prišel voz mimo mene, so cvetice kakor dež padale v najno ekipažo.

Teta je milo namigávala in smehljáje se pokládala bukete na prednjem sedežu v simetričen red, a jaz, izbravši mali šopek rudečih klinčkov (nageljnov), vrgla sem jih njemu in videla, kako je je on, ulovivši je v zraku, pritisnil za trenotje k licu, zakriváje ž njimi ustna in oči.

Slede mu, videla sem, kakó je vzel svinčnik, napisal nekaj na list, katerega je iztrgal zapisni knjižici, uložil zviti papir v šopek vijolic in vrgel meni. Šopek je padel k meni z drugimi vred in mogla sem ga skriti.

Ko sem po noči bila sama, vzela sem s tresočima rokama, v tem ko me je preletávala vročina in mraz, listek in brala na njem: „Ljubim te!“ — Jaz tudi! Jaz tebe tudi! — šepetala sem nehoté in nevedé poljubovaje buket in skrivaje v njega, kakor on, usta in oči.
(Pride se).

E V A.

9.

Kot iskre silovite bliski

Uzigajo se vrh nebá,

Oblaki trgajo se črni,

Bobni, da zemlja trepeta.

To rušijo se gradi moji,

Po njih viharji plešejo,

In zid na zid bobneče pada,

Da iskre te se krešejo.

* * *

Gradove upov sem si zidal

V višavah jasnih mlad zidar, —

Pa vse, pa vse porušil žitja

Lokavega mi je vihar!

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

Št. 12.

V Trstu 5. junija 1897.

Letnik I.

Ob vrnitvi.

„Minila je vojna, prišel sem domú;
Bodite pozdravljeni, stariši mili!“

„Prišel si domu — a nimaš mirú.

Kam precej od naji korak te sili?“

„O stariši moji, saj veste lahko :

Iz bojnege vleče me plesa.

Tja doli, tja doli,

Kjer rože cvetó.

Ropočejo mlinska kolesa!“

„Tako se mi zdi, da čujem nje glas,

„Ki tožno in sladkó ob jednem me vabi :

O pridi, o pridi še k meni ti v vas,

Nikar me, verne ljube, ne zabi !

Kako te čakam željno težko ! —

Iz bojnege vrni se plesa

Sem doli, sem doli,

Kjer rože cveto,

Ropočejo mlinska kolesa!“

„Sin najin, gorjé! Pozabi jo ti!

In najina vest té smrtno ne rani!

Umrl je mlinar in njega hči — —

Pod zemljo spi ob očetovi strani.

Njó, ki si jo ljubil takó srčno,

Zakriva prsténa zavesa

Tam doli, tam doli,

Kjer rože sahnó,

Počivajo mlinska kolesa...

Nikdar, nikdar! Kako zadušim

Spomin na njo, kraljico spomina!

Pustite me, stariši, da pohitim

Do mlina in h grobu dalje od mlina.

Na grob zasadiim naj cvetje novo,

Kropim je le z roso očesa

Tam doli, tam doli,

Kjer rože sahnó,

Počivajo mlinska kolesa...

Ant. Medved.

IDEAL.

Ruski spisala N. Luhnova; po izvorniku poslovenil A. Pahar.

(Dalje.)

Čez nekaj dni nam ga je predstavil neki znanec.

Ko je nekoliko pobesedoval s teto in jo prepustil svojemu tovarišu, da ji ta razsiplje svoje poklone, šel je smelo po celi dvorani, ne opustivši oči z mene, a jaz sem sedela v kreslu, prislonivši glavo na visoko naslonjalo čuvstvuje, kako mi bije srcé, umira, kako mi šumé v ušesih navali krvi.

Prišel je, obstal in, nizko nagnivši glavo, ponovil še enkrat jasno, trdo, skoraj glasno: „Jaz te ljubim! Ljubim, ljubim!“

In dvignivši glavo, čuvstvuje, kako bežita dve solzi po mojem obledelem licu, ponovila sem nehote, kakor v sanjah: „Ljubim, ljubim!“ Ta večer je pel, spremljaje se na klavirju: O fliege, fliege mit mir und sei mein Weib!...

In ko sem iznova cula to pesem v drugem jeziku, zašepetalo je moje razburjeno srcé: „To je on! Ta je, ki me povede k altarju in me bo imenoval svojo ženo“.

* * *

Jahala sva v Treptau, za nama se je peljala teta z njegovimi tovariši. Že teden dnij me je potrpežljivo in laskavo učil jezdit na svojem belem arabskem konjicku.

— Jaz te ljubim, dete, ljubim od prvega srečanja tam na trgu sv. Marka; ko si gledala na solnce in nebo in trg, kakor bi ga zaklepala v svoje srce, da bi hranila njih podobo za vse življenje, spoznal sem, da si se tedaj še le rodila, da si še le tedaj jela čuvstvovati in da bodem jaz prvi, prvi, kateremu porečeš: „Ljubim“! Ali sem uganil?

— Da.

— Dete, poglej me, moje oči te morajo poljubiti za ta odgovor.

Gledala sem ga in njegove oči so mi laskale in poljubljale.

— Jaz te ljubim, dete! Da bi te smel imenovati svojo, dal bi kakor Faust, svojo dušo Mefistofelu; a ču-

deži se dandanes ne gode in jaz ostanem tebi na večno tuj, a tebe dado drugemn... Ne trepeči, dete, ne plaši se, ne plakaj... glej mi v oči in slušaj: jaz te ljubim! Veruješ?

— Da.

— Dobro! Veruj sedaj in vselej, vselej, naj ginejo leta, naj sva kjerkoli, naj je tvoje življenje kakorkoli, veruj in pomni: jaz te ljubim, dokler diham, dokler moje oči gledajo nebo. Jaz sem... oženjen... Ti si obledela?... Da, jaz sem oženjen s krasno, zlo in neumno žensko, a imava sina, ki naju veže nerazrušljivo. Življenje ž njo, polno malenkostij in neslanih preprirov, bi me že davno pritiralo do tega, da se ustrelim ali z blaznim; no dvakrat v letu grem sam na potovanje. Hodim na breg oceana in tam, slušaje grom valovja, topim v neizmernem prostranstvu njegovega vodovja svoje malenkostno gorje in sinji valovi izmivajo iz mojega srca vse male misli. Zahajam tja, kjer so velikanske gore in z njih vrhov gledam na zemljo in vse, kar je prilepljeno nanjo, zdi se mi tako malo, ničevno, a gorski zrak mi krepí prsi, budi misli in tam se zlagajo moje najboljše pesni, katere pojem sam zase v gorskih soteskah. Hodim v brezkončne, zelene ravni in njih širjava daje mojim sanjam krila; kakor razdrobljeni okovi pada raz mene duševna bolest; jaz rastem in se jacim, naslajam se življenja in je blagoslovljam. Potem, nabravši sil, obiskujem stara mesta in vse dni ostajam v cerkvah, galerijah in muzejih: moj sluh, moje oko in moj čut se sitijo krasote genialnih proizvodov in kadar se ves napojim žarkega solnca, vonjave in svežesti zelenja in cvetov, kadar mi postane življenje iznova neprecenljivo blago polno čara in bleska, kadar se čutim sina mogočne narave, a ne žalkega, nesrečnega uda svoje družbe, — tedaj se vračam domov in oklep srčce, nadet meni od prirode in umetnosti, je kakor iz briljantov in ostaja neranljiv pri malenkostnih napadih in praskah mojega morečega obližja.

— Nečesa ne morem najti v prirodi: ljubezni, a moje srce je tako žejalo, tako prosilo ženske ljubezni in laskanja, kar najdem tebe... Dete, vedi, da jaz sem tebi tuj človek, po jeziku, po veri, po vzgoji, po skladu mislij in ako bi ti mogel v besednem pomenu reči: „O viens, viens avec moi et sois ma compagne chérie!“ kdo ve, ali bi te ne onesrečil, in bi potem samo kakor potnik, najdši v puštnji sveži studenec, ustavil se pred teboj, blagoslovljal tebe in prosil: daj mi oddahnuti, osvežiti se v bližini tvoje detinske čistosti. Ni ena grešna misel te ne oskruni, ni ena nečista želja se te ne dotakne. Jaz sem tvoj brat in tvoj prijatelj. Jaz sem tvoja prva, čista ljubav in spomin o meni, o mojih besedah, o mojem laskanju nikdar ne izgine iz tvoje duše, spomin o meni ti ostane za vedno visok in čist. Tako li, dete? Tako li, moje srce, moj zaklad, moja duša?

In zopet me je gledal sé svojimi žarnimi, svetlimi očmi, polnimi neumljive sile in laskanja.

Dospela sva; drugi so zaostali, tudi njih voza ni bilo videti. Skočil je raz svojega konja, vrgel vajeti prihitevšemu človeku in pristopil k meni.

— No, skoči ne boj se!

Spustila sem se raz sedlo naravnost v njegov objem. Za sekundo me je pritisnil na svoje srčce, nato postavil na noge.

— Glej, kako je tu prosto in prijetno.

Stala sva na terasi, oviti s plišem; pred nama je bil dvorec, pod velikanskimi platnenimi navesami so bile skrite pokrite mizice, za plotom iz bodečega zelenja je hitel žubore studeni vir, slavnoznan zaradi svojih rakov in jegulj.

Da, tu je bilo prijetno, zavetno, a glavno — prosto in nehoté sem jela besedovati in smejati se.

— Veš, dete, doma in po sveti, jaz skoro ničesa ne govorim; kakih deset, petnajst fraz imam, katere so moja razgovorna zaloga in... vsi so zadovoljni s tem, a pri tebi se mi porajajo besede v srčci, v razumu, dvigajo se k ustom in vedno bi rad besedoval s teboj, pel, šalil se, norel. Hočeš, teciva, kateri hitreje pride do studenca?

— Hočem! hočem!

— A za nama, servijete pod pazuhu, poleté vsi natarjarji, za temi plane kuharica, gospodar gostilne in vsi bodo mislili, da je ves Treptau zgubil pamet.

In drže se za roke, sva se hohotala kakor neumna, raduje se, da razen naju ni bilo nobenega tujca ondi.

— A glej teto!

Teta, vesela, sé sijajočim licem, razsipaje milostne poklone krivečim se natarjarjem, plavala je ob roki svojega kavalirja na teraso. Ostali sva ves mesec v Berlinu. V vsem mojem življenju je bil to najsrečnejši mesec, poetičen kakor sanje, globok kakor misel, kratek kakor trenotje. Kako duhovito je uredil vse, da je bil teti, ki se je po vsej Evropi dolgočasila, dolgočasni hladno računja-joči Berlin najveseleje mesto; ko sva odhajali, ni samo razumela mojih solz, ampak je tudi sama zaplakala. Vsako jutro me je budila sobarica, izročevaje mi rosen buket iz njegovega vrta; buket je dobivala tudi teta: drug je sledil drugemu.

Naučil me je, kaj pomenjajo cvetice in po njih sem uznavala njegove prve misli; zatem sem brala knjige, katere mi je pošiljal se svojimi opazkami. On me je naučil čitati; misli, katere so bile na videz suhe fraze, so mi odkrivale sedaj svoj pomen. v meni se je rodilo ponosno čuvstvo zavednosti mojih duševnih sil, jela sem ljubiti in umeti lepoto v literaturi, obzorje znanja se mi je razširjalo, besede so dobivale meso in kri, zlagale se v podobe in predstave.

Ob treh sva se vozili na sprehod in vselej sva ga srečali v „Thiergartenu“ na konji. Njegove oči so mi vedno govorile: Ljubim te in odgovarjala sem mu sé srečnim, veselim pogledom.

Zvečer smo se vozili v gledišče ali peli, igrali ali skupaj čitali. Učil me je stihe govoriti, a ne deklamovati in vselej, vselej je ulovil minuto, da me je objel, pritisnil mojo glavo na svoje srčce ali me pobožal po laseh. Vsak njegov dotik, vsaka njegova beseda, vsak pogled — je bila laska, ogrevajoča me. Tako je minol mesec

in odpeljali sva se. Odpeljali! Razumi me, odpeljali! Ločili!

— Ako bi imel jaz moči, zavreči ženo in otroka, ostaviti vse, kar se imenuje dom, ne oddal bi tebe nikomur in nikoli; no ne morem storiti tega in zato, kakor se trgam od morja, od gor, od solnca in zelenih step in hodim v svojo domačo temnico, tako se trgam sedaj od tebe. A morje in solnce mi dajeta pokoj, zabljenje vsega; ali mi vzameš ti, dete, sè svojim žalovanjem in svojimi solzami poslednjo energijo?

In obetala sem mu, da ostanem mirna, ako bi tudi vedela, da mi obup, solze, prošnje dajo njega, da si sé silo gorjá jemljem tudi pravico, ostati pri njem, stiskaje se na njegovo srcé, o! tedaj bi bila odkrila vse, kar je davilo moje prsi; a umela sem sama, da je vse zaman; treba se je ločiti in odpeljati. In odpeljala sem se.

(Pride še.)

O jutru.

Prebuja se iz nočnih sanj
Mladenka — in upira
V nebeški, jasni svod oči,
Kjer svit zvezdâ umira.

Nad goro vspne se solčni žar,
Blesk svoj z nebá razlije,
In v krilo čarno, biserno
Mladenka — se zavije.

V svetlobnem morji koplje se
Ta krasna — zemlja — mlada,
Dokledar spet večerni hlad
Na njena lica pada.

Kristina.

Je-li možno videti svoje lastno srce?

(Zabavno-znanstvena črtica), spisal Dr. A. S c h w a b.

„Toraj jutri ob deveti uri v fizikalnem zavodu — izvestno se iznenadim, dragi prijatelj — hvala za novico; in nalašč si prišel v Gradec, da si ogledaš to čudovito iznajdbo?“ —

„Vendar ne meniš, da radi plesa? Jutri pride mnogo zdravnikov iz okolice, da se prepriča o praktiški vrednosti rentgenovih sojev; saj morda ne bo dolgo, ko bode vsak zdravnik imel v svoji ordinacijski sobi rentgenov stroj, s katerim bode pogledal svojim bolnikom „skozi kosti do dna srca“.“

„Šališ se, vendar pa rad verjamem, da postaja sedaj, ko rastejo „univ. med.“ doktorji kakor gobe po deževnem vremenu iz tal, zdravniško tekmovanje vedno večje in večje. Ako pa pride k tebi bolnik, teško sopeč, bled in zabuhel v lica in ti spoznaš, da ima le tá razširjeno

srce, imel bode do tebe gotovo večje zaupanje, ako mu njegovo lastno srce pokažeš, nego ako mu samo poveš, da ima preveliko srce“ in...

„dobro, dobro; toraj jutri se vidiva v fizikalnem zavodu, sedaj pa na ples. Že zveni skozi dvorane „Triglavska četvorka“; treba se angažovati, sicer obsediva!“

V tem smislu nama je tekel pogovor namreč mojemu staremu prijatelju doktorju Lukši in meni, ki sva bila oba zdravnika na deželi in sva se vdeležila „plesa slovanskih vseučiliščnikov“ v Gradci, sklenivša, vdeležiti se drugi dan razkazovanja Rentgenovih sojev v fizikalnem zavodu.

II.

Dasi sem bil vesel, da sem zopet prispevši iz dežele v mesto zamenjal pogovor bednih bolnikov z duhovitimi pogovori dražestnih gospic in za narod in vedo velezasluženi mož, ki so prišli ogledat si ples; dasi sem bil vesel slišati mesto tužnih stokov bede svetá, očarujoč smeh plesalk in plesalcev, veselečih se svojega nadobujnega življenja, zamenivši novoletno „ofiranje“ domače godbe — z vojaško godbo, prekrasno v ritmu in tonu; dasi sem bil toraj vesel počiti si in pozabiti vsaj za nekaj trenutkov svoj težavni, odgovorni zdravniški poklic — vendar kar sem videl drugi dan me, je zanimala in očaralo še bolj.

III.

Vstopivši v dvorano fizikalnega zavoda — bilo nas je mnogo naravoslovcev, profesorjev, zdravnikov in celo nekaj dam — zagledamo na mizi pripravo, katere bi v srednjem veku nikdo ne smel imeti z lepa pod svojo streho, sicer bi ga morda sežgali na grmadi kakor čarodejca, katero pa mi sedaj spoznamo takoj za lep, velik elektriški induktor. Na drugi mizi stoji drug stroj. Ta je iz stekla. Dozdeva se mi steklenici sličn, privezanej na po konci stoječo palico. V njeni sredini je pa gumb iz platine, zvezan z žico z induktorjem. In kaj vidim na drugih mizah? Evo fotografij cloveških okostij — mrtvih ljudi? — ne, še živih! Glej tu v sredi stegna črno pego — krogla je vstreljena v nogo! in tukaj evo slabo ozdravljen kostolom. Kostí stóje zrastene navskriž! in tamle — čudovito — glej kako lepa slika cloveškega okostja in v sredini srce! — srce fotografovano, srce živega cloveka!! — Oj, dame spreletava groza. Vidijo lobanje, ki imajo vidljive zobe, oj tako grozec mrtvaški izraz — in vendar so to le fotografije okostja glav še živih ljudi!

„Velikansko, velikansko, to je velikansko“ se čudi moj precej tolst сосед. No mislim si, saj tudi tebe celo predro Rentgenovi soji, bodi si še tako tolst! Radoveden sem pa vendar, bomo li videli na živem poskusu to, kar vidimo tu na slikah?

„Oj vbošček, oj vbošček“ oglasi se sedaj neka dama — a takó, to je deček približno, dvanajst let star — naš medium! „To je imenitno“ oglasi se gospod profesor Bežaj moj stari prijatelj, katerega je tudi danes prisilila radovednost v fizikalni zavod.

Ko nam gospod asistent vseučiliške fizikalniške stolice v Gradci strokovnjaški razloži pomen posameznih

IDEAL.

Ruski spisala *N. Luhmanova*; po izvirniku poslovenil *A. Pahar*.
(Zvršetek).

Eno leto sem bila bolna in zdravili so me na malokrvji. Nato je stopilo življenje v svoje pravice: omožila sem se brez ljubezni in nisem bila srečna; mene so ljubili, ljubila sem tudi jaz, a prvi sen ljubavi se ni ponavljal in takih, nenavadno strogih a neizrečeno nežnih očij nisem videla, ne srečala več.

Tako je minolo petindvajset let, življenje je teklo v svojem normalnem, hladnem tiru; razum je premagal srce, ostala mi je še sreča zdravja, neugaslih umstvenih sil ter strastna ljubezen do prirode in življenja, življenja — v njega velikanskem svetovnem pomenu, do življenja — v njega najmanjem pojavu, gibanju in bitju srcá.

In glej, zdaj, po petindvajsetih letih, sem se odpeljala sama, svobodna, utrujena od neprestanega duševnega dela, katero mi je namenila usoda, v tujino, da si oddahnem. Iznova sem stala v Benetkah na trgu sv. Marka in krmila golobe; iznova sem hodila v Parizu po galerijah Luvra in srce moje se je tajalo, ogrevalo in nekaj davnega iz moje čiste, krasne mladosti se mi je vračalo.

Ko sem končala svoje potovanje in že tebi napisala o svojem odhodu, sedela sem tretji dan v Berlinu v krasnem salonu biblijoteke in mašinalno listala v knjigi za tujce, kar se mi je stresla roka, kakor bi mi nekov mrzav preletel lasé, — poleg mojega imena je stalo njegovo... On je tu, tu, v istem hotelu z menoj, eno nadstropje niže, in jaz nisem vedela tega, ne čutila!..

— Natakár, prosim vas, nesite to karto gospodu N, povejte, da ga prosim naj pride semkaj, v to sobano.

Natakár je odšel.

Kaj je z menoj? Kaj z mojim srcem? Čutim, da se prerajam, na plečih mi rastejo krila, iznova sem devotka, zopet sem šestnajstletna, zopet ugledam njega.. njega!.. Mati Božja, Kraljica, kaj, ako ne pride on, ali če on ne pride! O, Presveta Devica, saj sem ga ljubila s tako ljubeznijo, da bi ni ena misel o njem ne mogla užaliti Tvoje čistote! Dovolí mi, da ga vidim!.. O daj, naj je star, bolan, grd, samo da ga vidim še enkrat, slišim njega..

Stopinje!.. Njegove stopinje!.. On! Planila sem k velikemu steklu, za katerim so bile široke, paradne stopnice, in — odrevenela. Po stopnicah je stopal suhoten, starec, z belimi, na kratko ostrizenimi lasmi, s kratkimi, sivimi brkami. Ko me je zagledal, je obstal in za trenotje sva si stala nasproti neganjena, kakor dve podobi; ločilo je naju steklo, obvito s pliševim okvirom. Velike, jasne, oblastno nežne očí so se uprle v mene in mahoma so se stegnile njegove roke proti meni, V hipu sva si bila v objetji in solze so lile obema iz očij.

Slep slučaj je naju privedel na pol ure skupaj in življenje je naju takoj iznova ločilo. On je bil v Berlinu mimogredé po opravih in ravno danes je prejel telegram, da je njegova žena umrla v Rimu; čez eno uro e odhajal vlak.

V moji mali sobi, na divanu, sva sedela in tesno objemala drug drugega. Govoriti nisva mogla. Po življenji sva bila povsem tuja drug drugemu; najina pota sta bila razna, a vendar sva si bila blizo, sorodna po duši in vedno, povsod sva se ljubila tako čisto, idealno, kakor pred petindvajsetimi leti.

— Dete, dete! Spoznal sem te takoj: vedno še imaš ono lice, verno, ves oni izraz dobrote in otožnosti v očeh, ki me je prikovalo k tebi od prvega srečanja v Benetkah.

— O, kakó sem radostna, kako radostna, da vidim tebe — ponavljala sem jaz, gledaje v njegovi očí: — ti... moje vse.

— Dete, petinšestdeset let sem star in srce me boli; danes — jutri pojdem iz življenja, a pojdem mirno; bil sem mnogo in globoko srečen, ljubil sem življenje in ono mi je dalo mnogo naslade; ljubil sem prirodo in ona je kakor mati govorila z menoj v razumljivem jeziku; dvakrat sem prepotoval ves svet, videl toliko čudovitega, svetlega, visokega, da bodo, kadar pride smrtna ura, moja poslednja videnja gotovo prekrasna, kakor čarna noč, kakor jarko solnce, kakor ta ideal ljubavi, katerega si mi dala ti, dete. Meni si ti ostala na vselej čista, prekrasna deva; zato te ne vprašam po ničem

In jaz sem molčala! Nisem mu povedala, da sem hodila, ločivša se od njega, v življenji kakor žejen potnik, prošé sveže vode ljubezni in prejema je namesto nje — kis in žolč.

Krepko me je stisnil na svoje srce in po prejšnem božaje me z roko po laseh, poslovil se od mene, nemara na vselej. Spremila sem ga do kolodvora.

Zdaj veš, zakaj sem zvečer tako burno stopila v svojo sobo, zakaj sem z mrzlo roko strgala raz sebe klobuk in mantiljo, zakaj se mi je srce krčilo od bolesti in neizmerne gorjá, neizrečenega, nejasnega tudi zame.

Vedi, jaz ne jočem „za njim“, meni prav za prav tujem človeku, katerega življenje nikoli in z ničem ni bilo zvezano z mojim, — jaz v njem objokujem svoj otroški ideal, ideal one vzvišene, globoke, negrešne ljubezni, po kateri hrepeni človek vse svoje življenje, a katere nikdo na zemlji ne doseže.

In vendar sem srečna; srečna sem celó v tem, da trpim. Jaz ne morem živeti samo izpolnjeva je fizično dviganje življenja; meni je treba čustvovati v svojih prsih ono dihanje, katero je Stvarnik položil v prsi vsakega človeka; meni je treba neposredne dotike z obkrožajočim me svetovnim življenjem; in samo, kadar se čntim kakor samostojen, a nerazdeljiv ud sveta; kadar trpim, mislim, ljubim, tedaj čntim, da živim in blagoslavljam življenje in vse, kar mi ono daje.

Moje potovanje je pri kraji; za nekoliko dni bodem spet v Petrogradu, iznova me objame delo; no v tem umstvenem trudu, katerega nosim jaz, je mnogo poezije, samostojnosti in svobode, da hrepenim po njem.